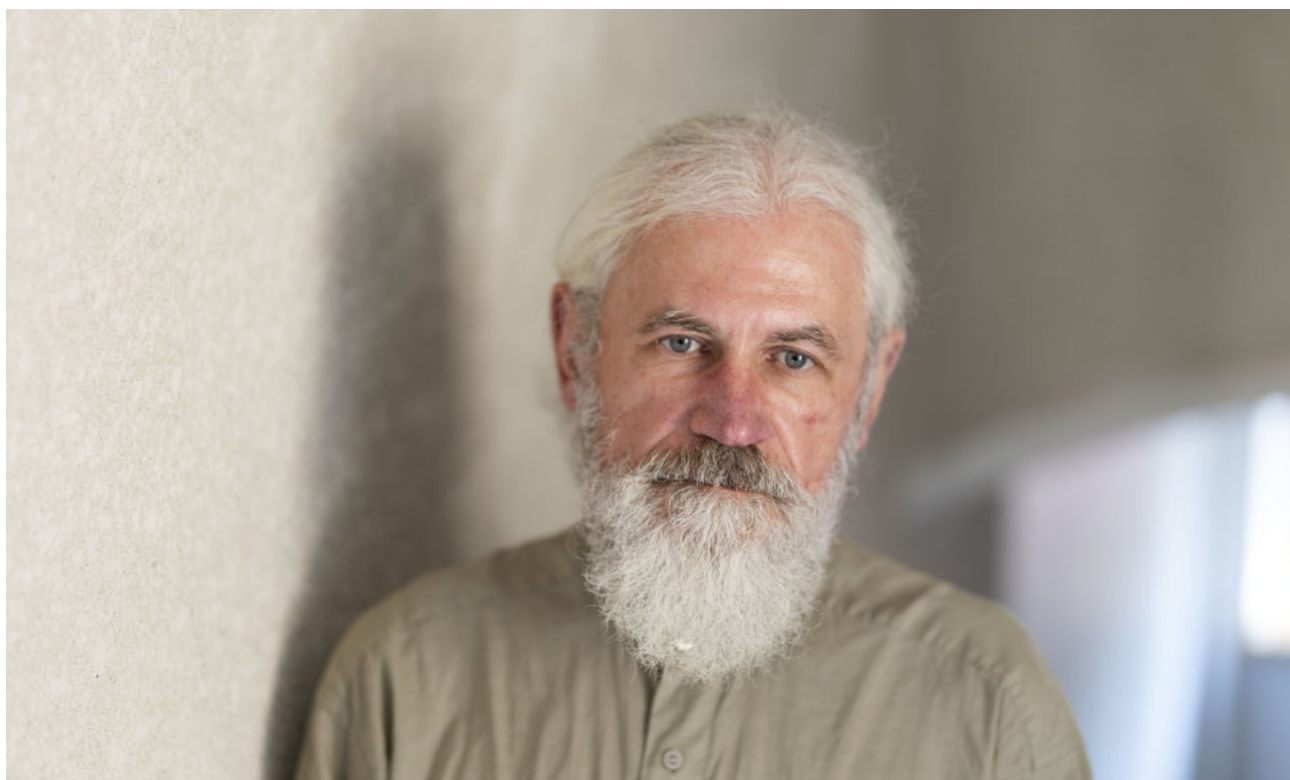

Gediminas Kajėnas
Kultūros žurnalistas
✉

Mitologas Dainius Razauskas: „Dausos nėra „kažkur“ nei „kažkada“ – jos čia ir dabar“

„Visas šis laikas, visas ruduo, kai tolydžio mažėja šviesos, – visas jis yra vėlių laikas, ligi pat Kalėdų, kai iš naujo nukalta ir dangun įmesta saulė pradeda naujus metus“, – teigia mitologas, religijotyrininkas ir rašytojas Dainius Razauskas, dvasinį pasaulį raginantis suvokti kaip metaforą, sapną, kuriame viskas turi perkeltinę ir mįslingą prasmę.

Dainius Razauskas / Irmanto Gelūno / BNS nuotr.

Kaip senovės lietuviai įsivaizdavo mirusiųjų pasaulį? Ar yra skirtis tarp „sielos“, „vėlės“ ir „dvasios“? Ar iki krikščionybės įsigalėjimo buvo pragaro bei skaistyklos vaizdiniai? Kokia yra ugnies, šermenų bei raudų prasmė atsisveikinant su mirusiuoju? Ar baltų mitologijoje galėjo egzistuoti sielos persikūnijimo koncepcija? Ir koks Dievo teismas laukia vėlės ant aukštojo kalno?, – apie tai ir šis pokalbis.

– Kokiais šaltiniais remiantis šiandien galima mėginti atkurti tai, kaip senovės lietuviai įsivaizdavo pomirtinį žmogaus gyvenimą?

– Šaltiniai šiuo klausimu, kaip ir kitais, daugmaž tie patys. Iš senesnių laikų – tai istoriniai šaltiniai, įvairių apie lietuvius rašiusių senųjų autorių raštai apie Lietuvą, kuriuose kartais pasitaiko ir šis tas apie tikybą bei pasaulėžiūrą. Bet kadangi tie autoriai su mažomis išimtimis buvo nelietuviai, dažniausiai nė nemokėję lietuviškai, tad ir jų žinios ne visada patikimos, o kartais tiesiog nesuprantamos.

Kitas svarbus šaltinis – pastarųjų amžių tautosaka (anksčiau ji paprasčiausiai niekieno neužrašinėta). Nors šis šaltinis tiesiogiai nesiekia labai senų laikų, užtat jis ganėtinai patikimas, santykinai gausus ir dažniausiai suprantamas.

Tautosaka neatsirado per vieną dieną kokio XVIII a. pabaigoje – ji irgi pasiekė mūsų laikus iš žilos senovės, kurią kitąsyk net pavyksta įrodyti, patvirtinti.

Be to, juk ta tautosaka neatsirado per vieną dieną kokio XVIII a. pabaigoje – ji irgi pasiekė mūsų laikus iš žilos senovės, kurią kitąsyk net pavyksta įrodyti, patvirtinti (pavyzdžiui, palyginus su išlikusiu kurios nors kitos giminiškos tradicijos atitikmeniu).

Svarbių žinių neretai suteikia kalba ir kalbotyra, žodžiai ir jų aiškinimai, kaip antai *dausos* – vienos šaknies su *dvasia*. Taigi dausos pažodžiui reikštų tiesiog dvasinę erdvę, dvasios ir dvasių „vietą“.

– Kokios sąvokos ir įvaizdžiai buvo pasitelkiami apibūdinti pasaulį anapus mirties? Gal net įmanoma dausas ar mirusiųjų karalystę lokalizuoti?

– Lokalizuoti kuria prasme – nustatyti *anapusinio* pasaulio vietą *šiapusiniame*? Bet juk tai prieštaravimas pagal apibrėžimą: visos šio pasaulio vietos priklauso šiam pasauliui, todėl nė vienoje iš jų tikrai nerasime „ano“. Pavyzdžiui, angliakasiai, kad ir kaip giliai įsirausę į žemės gelmes, nerado ten pragaro, o kosmonautai, kad ir kaip aukštai pakilę virš žemės, nepasiekė rojus.

Išorinio pasaulio erdvėje nėra ribos, *anapus* kurios galėtume nustatyti esant kažką, kas jau nebūtų nei pasaulis, nei erdvė (nepaisant naivių bandymų šitaip įsivaizduoti). Iš tikrųjų „anapus“ yra metafora. Dvasinis pasaulis nėra lokalizuojamas materialiaime, bet atsiranda pakeitus registrą, taip sakant.

Iš tikrųjų „anapus“ yra metafora. Dvasinis pasaulis nėra lokalizuojamas materialame, bet atsiranda pakeitus registrą, taip sakant.

Išoriniame fiziniame pasaulyje kairė ir dešinė, viršus ir apačia, šviesa ir tamsa yra neutralūs dydžiai, matuojami sutartiniais matavimo vienetais ir neturintys jokios papildomos „prasmės“. Bet mes skiriame „nukrypimą į kairę“ nuo dešinės, kurią pavadiname *tiesiąja*; kalbame apie pakilimą ir nuosmukį, apie aukštesnę sąmonę ir moralinį nuopuolį; apie nušvitimą ir aptemimą. Tokiu atveju fizikiniai matavimo vienetai akivaizdžiai nebetinka, nes kalbame nebe apie išorinį pasaulį, o apie vidinį, dvasinį.

Dvasinis pasaulis iškyla tuomet, kai fizinio pasaulio reiškinius suvokiame ne tiesiogine, o perkeltine prasme – kaip metaforas. Ir tas pats išorinis fizinis pasaulis, vos tik perjungiamo šį registrą, iškart nejučia pavirsta vidiniu dvasiniu („išorinis“ ir „vidinis“, beje, taip pat metaforos). Ir atsiduriame tarsi sapne, kur viskas turi vienokią arba kitokią, aiškią, miglotą arba mįslingą prasmę. Tokiame „sapne“ mes, tiesą sakant, ir gyvename.

Šiuo požiūriu dausos nėra „kažkur“ nei „kažkada“ – jos čia ir dabar. Tai ypač tinka prisiminti per Vėlines.

Na taip, Gintaras Beresnevičius, ir ne jis vienas, bandė „baltų mirusiųjų pasaulį“ lokalizuoti. Bet pasirodė, jog tasai ir vakaruose, ir pietuose (paukščius su vėlėmis į jį veda giedrą rudens naktį ryškiai matomas Paukščių Takas), ir danguje, ir požemiuose, ir už jūrų marių, ir ant aukšto kalno... Visas šias padėtis galima patikimai pagrįsti tautosaka. Taigi dausos yra „visur“. Iš esmės visos šios padėtys – ne geografinės, ne erdvinės nuorodos išoriniame pasaulyje, o tam tikri simboliniai požymiai.

Kadangi viena iš žmogaus gyvenimo alegorijų yra rytas (jaunystė), vidurdienis (branda) ir vakaras (senatvė), tai tolesnė sielos kelionės kryptis savaime sutampa su saulės laidos kryptimi, vadinasi, veda į vakarus (paskui, beje, vėl su saule požemiais į rytus).

Dainius Razauskas / Irmanto Gelūno / BNS nuotr.

Kadangi siela po mirties, priklausomai nuo savo darbų, keliauja arba į dangų, arba į pragarą (šie „du keliai“ – anaip tol ne krikščionybės išradimas), tai atitinkamas mirusių pasaulis yra ir danguje, ir požemiuose.

Kadangi dangaus skliautas yra tarsi milžiniškas (slidus, skaidrus, ledo, deimanto, vėliau stiklo) kalnas, kuriuo ryte kopia, o vakare leidžiasi saulė, vadinasi, dangiškas mirusių pasaulis – ant kalno.

Kadangi pirmą kartą chaosą, iš kurio buvo sutvertas pasaulis, įvaizdija vanduo, tai ir mirusiųjų šalį nuo šio gyvųjų pasaulio skiria tas pats pirmą kartą vanduo, mirties vandenys (papildomas sutapimas, kad lietuviams ir latviams jūra kaip tik vakaruose). Ir pan.

– Kiek šis pasaulėvaizdis yra bendras visų baltų, indoeuropiečių kultūrai? O gal esama kažkokių išskirtinių, specifinių bruožų?

– Tiesiog nėra kito būdo kalbėti apie vadinamąjį vidinį pasaulį, kaip tik pasitelkiant vadinamojo išorinio pasaulio reiškinius perkeltine prasme, kaip metaforas. Įžvalgesni mąstytojai, taip pat mokslininkai, jau seniai yra tai pastebėję, netgi įrodę. Šia prasme dvasinis ar mitinis pasaulėvaizdis – visuotinis, žmogui tiesiog prigimtas.

Išskirtiniai jo bruožai atsiranda dėl skirtingų kalbų, skirtingos gyvenamosios vietos (pavyzdžiui, pusiaujas ar šiaurė), kraštovaizdžio (pavyzdžiui, pajūrys, uolos ir kalnai, dykuma, giria), skirtingos istorinės raidos ir daugybės kitų smulkių aplinkybių.

Kadangi dangaus skliautas yra tarsi milžiniškas kalnas, kuriuo ryte kopia, o vakare leidžiasi saulė, vadinasi,

dangiškasis mirusiųjų pasaulis – ant kalno.

– Turbūt pomirtinio gyvenimo samprata niekada nebuvo vienalytė ir keitėsi su amžiais dar iki krikščionybės įsigalėjimo. Ar įmanoma įvardyti, kas tuos pokyčius lėmė ir kaip tai atsispindėjo kasdieniame žmonių gyvenime?

– Krikščionybė nėra atskaitos taškas, neturi būti juo dirbtinai daroma, nes tai smarkiai iškreipia tikrąjį vaizdą. Ji neatsirado tuščioje vietoje, priešingai – beveik visi jos vaizdiniai yra perimti iš kitų senųjų dvasinių tradicijų.

Šiaip jau mokslo šiais klausimais nemažai nuveikta, tiek, kad nelengva keliais žodžiais persakyti. Pavyzdžiui, pomirtinis teismas ir mirusiųjų prisikėlimas – plačiai žinomi mitiniai vaizdiniai. Galimas dalykas, jie žinoti ir lietuvių bei latvių. Taip pat vieno Dievo samprata. Ir Dievo sūnaus sąvoka minima jau viename seniausių išlikusių indoeuropiečių religinių tekstų – senovės indų „Rigvedoje“ (III.25.1): *agne divah sūnur asi*. Lietuviškai, beje, kone ir versti nereikia: *Ugnie, Dievo sūnus esi*.

Mūsų išsižadėtoje pietryčių Lietuvoje ugnis irgi buvo vyriškosios giminės ir Dievaitis, taigi Dievo sūnus. Negana to, Agnis „Rigvedoje“ dar ir „pateptasis“ (ugnin liejamu lydytu sviestu), o graikiškai „pateptasis“ – *christos* (iš *chriō* ‘tepu, lieju’). Vidutinio amžiaus ilgaplaukis liesas Dionisas – irgi *Dios pais* ‘Dievo sūnus’. Seniausioji Madona buvo iškalta akmenyje etruskų bene 500 m. prieš Kristų. Ir t. t.

Iš tikrųjų tiek pomirtinio pasaulio, tiek bet kurios kitos mitinio pasaulėvaizdžio srities samprata niekada nebuvo vienalytė ne tik istoriškai, bet ir tuo pačiu vienu metu, toje pačioje vienoje tradicijoje. Iš mitinio pasaulėvaizdžio negalima reikalauti griežtos loginės struktūros, jis kažkiek primena poeziją, kurioje kiekvienas eilėraštis piešia savitą paveikslą, neprivalantį derintis prie kitų.

Iš esmės mitinis pasaulėvaizdis – tai ne kažkokia griežta sistema, ne kažkieno kūrybos rezultatas, o veikiau pats mąstymo būdas, minčiai perteikti pasitelkiantis ne abstrakčias sąvokas, o vaizdinius. Tarsi vaizdinių kalba, kurios „žodžiais“ galime nusakyti ir tą, ir aną. O kalboje daugybė prieštarų žodžių, ir kalbai jie visai netrukdo.

Jurgis Dovydaitis. Klarinetu groja Matas Stacilionis, Vabalų k., Sidabravo apyl. Dviguba ekspozicija, 1955 / Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas

– Įprastai žmogaus būtis po mirties siejama su „vėlės“ arba „sielos“ sąvokomis, skiriasi nebent kontekstas – pirmu atveju senoji baltų pasaulėžiūra, antru – krikščionybė. Ar iš principo tarp „vėlės“ ir „sielos“ galima dėti lygybės ženklą, ar tai vis dėlto dvi skirtingos substancijos?

– Na, *siela* – irgi senas lietuvių žodis, prokalbėje sutapęs su slavų *sila* „jėga“ ir skambėjęs *seilā*. Žinoma, dėl susidūrimo su krikščionyste ir apskritai kitomis tradicijomis, tiesiog dėl būtinybės svetimus žodžius kažkaip išsiversti, *sielos* reikšmė pasidarė labai apibendrinta, abstrakti.

O štai *vėlė* iki šiol taikoma tik mirusiojo dvasiniam pradui – kaip dabar pasakytume, mirusiojo sielai pavadinti. Netgi šiaip pasamprotavus, vargu ar žmogui mirštant jame gali atsirasti kažkas visai nauja, ko prieš akimirką nebuvo. Tad mirusiojo vėlė, matyt, išties bus buvusi gyvojo „siela“ ar gal kuri nors jos dalis.

”

Krikščionybė nėra atskaitos taškas, neturi būti juo dirbtinai daroma, nes tai smarkiai iškreipia tikrąjį vaizdą.

Daugiau mažiau pastovių visokių tokių „sielų“ ar „sielos dalių“ esama ir daugiau. Pavyzdžiui, *vaidulas* ar *veiduolas*, žymintis mirusiojo pavidalą, vaiduoklį ir sutampantį su tos pačios reikšmės Homero *eidōlon*. Minėtasis G.Beresnevičius jų nemažai yra privardijęs specialiai tam skirtame straipsnyje.

Nepamirština, žinoma, ir *dvasia*, kurios pavadinimas remiasi *dvasavimu* „kvėpavimu“. Tos pat kilmės slaviškoji *dūšia*. Iš kvėpavimo kilęs ir lotynų *spiritus*, ir daugybė dvasios pavadinimų kuo įvairiausiose pasaulio kalbose, netgi hebrajų *ruah*.

– Kokius mirusiojo išlydėjimo, atsisveikinimo su juo ritualus išskirtumėte kaip svarbiausius, būdingiausius tradicinėje lietuvių kultūroje ir geriausiai atspindinčius gyvenimo po mirties suvokimą?

– Visuotinai manoma, kad mirusiojo vėlė apie tris paras laikosi ties jos paliktu kūnu, tarsi plevėna aplink kūną. Todėl visa, kas daroma prie pašarvoto kūno ar atliekama su juo, gali būti savotiškas pranešimas velioniui, kreipiamasis į velionį. Tuo, pavyzdžiui, remiasi vadinamoji „Tibeto mirusiųjų knyga“, pagal tradiciją, skaitoma prie mirusiojo kūno, šitaip mėginant suteikti vėlei svarbius jos būsimam likimui patarimus, kurių pats esminis – ryžtingai eiti į Šviesą.

Savotiška regimąja „mirusiųjų knyga“ galima laikyti ir palaikų deginimą, vadinamąją kremaciją, nes mirusiojo kūną atiduodant ugniai jis tiesiogiai atsiduria „šviesoje“, ir tai turi būti aiški nuoroda aplik kūną plevėnusiai vėlei. Be to, ir ugnis, ir ugnies dūmai visuomet kyla aukštyn, taigi su savimi dangun gabena ir vėlę.

Savotiška regimąja „mirusiųjų knyga“ galima laikyti ir palaikų deginimą, vadinamąją kremaciją, nes mirusiojo kūną atiduodant ugniai jis tiesiogiai atsiduria „šviesoje“.

Tiesa, dūmai gali kilti į dangų ne tiesiai, ne iškart (priklausomai nuo slėgio ir vėjo), užtat pagal dūmų kryptį spėtas velionio likimas – pateko jis iškart į dangų ar nuklydo kažkur į šalį.

Raudų paskirtis irgi gali būti dvejopa: viena vertus, nuoroda vėlei (tokią prielaidą kėlė ir G.Beresnevičius), antra vertus, gyvų artimųjų gedulo išraiška, kuri pačiam velioniui, beje, galinti būti kenksminga.

Šermenų puota irgi yra, viena vertus, gyvųjų susitelkimas, gyvybės teisių pabrėžimas mirties akivaizdoje, o kita vertus, – paskutinis velionio pagerbimas ir atsisveikinimas su juo, ypač kai vyksta šalia pašarvotojo.

– Tautosakoje mirusiųjų pasaulis paprastai yra siejamas su protėviais ir savotišku bendruomenės gyvenimo tęstinumu. Tad ar galima sakyti, kad šia prasme susitikimas su savo gentimi po mirties ir laikoma didžiausia vertybe, mirusiojo „laimėjimu“?

– Esminis palinkėjimas vėlei – neįstrigti gyvųjų pasaulyje kaip vaiduokliui (taip galį nutikti dėl pernelyg stipraus prisirišimo prie ko nors), neprasmegti pragaran (dėl nuodėmių) ir sėkmingai pasiekti Šviesą – dangiškąsias dausas.

Jurgis Dovydaitis. Nuotrauka iš etnografinės ekspedicijos. Dviguba ekspozicija, 1955 / Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas

Tikint, jog padorios giminės protėviai irgi yra patekę į dausas, galima tikėtis, kad jie ten velionį pasitiks ir priims. O jeigu protėvis – koks nors vaiduoklis ar nusidėjėlis, su tokiu susitikimas, žinoma, nepageidautinas. Tokie išvis išstumiami iš gyvųjų ir mirusiųjų giminės ir, tiesą sakant, protėviams nepriskiriami.

Būtina pridurti, kad nuodėmės sąvoka irgi ne krikščionybės išradimas – ji žinoma nuo seniausių laikų visame plačiame pasaulyje. Ir lietuvių žodis *nuodėmė* gana archajiškas, radęsis dar tada, kai *nusi-dėti* reiškė maždaug ‘nusi-daryti’ ar ‘nusi-veikti’ ar pan. (panašia prasme, kaip pasakome *nusi-šnekėti*).

– Kaip buvo įsivaizduojamas žmogaus gyvenimas anapus – kaip amžina puota, sėdėjimas ant suolo, vaikščiojimas po kalną ar sodą, medžioklė? O gal vėlei tekdavo įveikti ir iššūkių bei išbandymų?

– Taip, iš dalies ir laidotuvių puota gali būti savotiška įžanga į velioniui linkimą „dangiškąją puotą“. Tik pomirtinio puotavimo, pomirtinės medžioklės (kaip indėnų „amžinosios medžioklės“) vaizdinys daugiau būdingas karių luomui, o mūsų tautosaką išsaugojo esmiškai ūkinis, valstiečių luomas (dargi įbaudžia vintas), tad puotos ir medžioklės čia tikėtis nelabai pagrįsta.

Išties būdingas, ypač gausiai raudose minimas yra vėlių suolelis, ant kurio sėdi dausose velionio laukiantys protėviai ir į kurį prašomas priimti pats naujai atvykęs velionis. Beje, toks mirusiųjų suolas, ant kurio sėdi ir mirusiojo laukia protėviai-teisuoliai, žinotas ir senovės Irane.

”

Mūsų raudoms būdingi vėlių varteliai ir vėlių durelės, iš kurių galima spręsti, kad mirusiųjų buveinė yra

aptverta ir veikiausiai dengta – gal kaip graži sodyba su ištaigia šviesia troba viduryje.

Dar mūsų raudoms būdingi vėlių varteliai ir vėlių drelės, iš kurių galima spręsti, kad mirusiųjų buveinė yra aptverta ir veikiausiai dengta – gal kaip graži sodyba su ištaigia šviesia troba viduryje. Jei taip, tai toje sodyboje galėtų būti ir sodas. Šiaip jau Dievo sodyba su sodu danguje kai kuriose pasakose minima, panašios galėtų būti ir dausos.

– Koks anapus yra Dievo vaidmuo – globėjo, teisėjo, gerojo senelio? Ar mirusieji su Dievu ar dievais turi kokių reikalų, santykių?

– Atsakant kuo trumpiau ir paprasčiau, Dievas – tai pati toji Šviesa, kurioje velioniui linkima atsidurti. Mitiniame pasaulėvaizdyje ji yra virš kieto dangaus skliauto, dieną permatomo, o naktį ne. Užtat naktį ji trykšta pro dangaus skylutes – žvaigždes. Kitąsyk ji tvyksteli pro plyšį, atsiradusį žaibui trumpam perplėšus ar perskėlus dangų, o jei žaibas užtrunka ilgėliau, tuomet pasakoma, jog „dangus atsidarė“. Todėl palinkėjimas eiti į Šviesą susijęs su palinkėjimu sėkmingai pakilti į dangų ar užlipti į dangaus kalną, kurio viršūnėje esąs Dievas.

Šviesą dvasiškai galima suprasti kaip visišką kiaurai veriantį aiškumą, nepaliekantį jokių šešėlių. Tai tarsi akistata su stebuklingu veidrodžiu, kuris parodo viską ir nuo kurio nieko neįmanoma nuslėpti.

Švarios sąžinės žmogus patirs išsipildymą ir ramybę, nes jis nieko nuo savęs neslėpė, ir liks Šviesoje. O nešvarios sąžinės žmogus bus priverstas išvysti save tokį, kokį save esant prisipažinti jis vengė, nenorėjo matyti, bijojo, todėl išsigąs ir spruks šalin, kaip elgėsi visą gyvenimą, ir atsidurs tamsoje, kurioje visą laiką ir lindėjo jo siela.

Mitologiškai tai ir yra Dievo teismas, laukiantis vėlės ant aukštojo kalno. Teisuolis bus priimtas į dausas, o nusidėjėlis – nustumtas į pragarą. Iš dalies į šią pomirtinę dramą būtų galima įtraukti Perkūną, kuris dvasiškai yra ne kas kita kaip to paties Dievo apraiška.

Dainius Razauskas / Irmanto Gelūno / BNS nuotr.

Kai kas dabar vėlių valdovų bando įsivaizduoti buvus *Vėliną*, tačiau turiu nuliūdinti – tokio vardo *jokiuose* lietuvių religijos ir mitologijos šaltiniuose nėra. Tiesa, yra *velinas*, bet tai tiesiog senesnis tautosakos velnio vardas, šitaip rytų Lietuvoje jis dar vadintas XX a. Žinoma, jis irgi susijęs su galimu vėlės pomirtiniu likimu, betgi su tokio, apie kurį nesinori nė kalbėti...

– Kaip galima interpretuoti sielų apsigyvenimą medžiuose, įsikūnijimą į gyvūnus ar paukščius – juk tokie pasakojimai mūsų tautosakoje taip pat yra gan dažni?

– Taip, išgirdus miške girgždant medį, ypač naktį, sakyta jame atgailaujant vėlę. Atgailavimas reiškia negalėjimą iškart patekti į dausas, taigi savotišką skaistyklą, atliekamą įvairiose šio aplinkinio pasaulio vietose. Beje, skaistyklos vaizdinys irgi ne krikščioniškos kilmės, Bažnyčia jam ilgai priešinosi.

Vėlės gali būti įsivaizduojamos paukščiais, bet tai ne „įsikūnijimas“, o veikiau poetinis įvaizdis, grįstas paukščio gebėjimu skristi.

Taip, vėlės gali būti įsivaizduojamos paukščiais, bet tai ne „įsikūnijimas“, o veikiau poetinis įvaizdis, grįstas paukščio gebėjimu skristi. Sparnai apskritai simboliškai žymi dvasią, sparnuotos būtybės simbolizuoja dvasias, beje, visose pasaulio tradicijose.

Šiaip jau apie jokią sielų persikūnijimą į medžius, gyvūnus ar paukščius lietuvių dvasinėje tradicijoje kalbos nėra. Moksliškai tarant, kalbėti tektų ne apie reinkarnaciją, netgi ne apie metempsichozę (nors šis terminas kiek platesnis), o apie metamorfozę – ne persikūnijimą, o pavirtimą ar pasivertimą. Bet tai visai kas kita nei mirtis ir persikūnijimas.

– Gintaras Beresnevičius savo tekste „Atlaikyti Vėlinės“ kalba apie išskirtinį gyvųjų ir mirusiųjų pasaulių suartėjimą ir ypatingą bendravimo metą, kai, rodos, nebelieka skirties tarp šių dviejų pasaulių ir net pati mirtis, rodos, nebeegzistuoja. O ką jums reiškia ši šventė?

– Pradžioje jau užsiminėme apie dvasinį pasaulį kaip sudarytą iš fizinių reiškinių metaforų, kaip ištisą Didžiąją Metaforą, ar Didįjį Simbolį. Metų laikai šiuo atžvilgiu – irgi ne išimtis. Vasarą saulė danguje būna aukščiausiai ir ilgiausiai – tai „aukštas“ šviesos laikas. Žiemą, priešingai, saulė į dangų tepakyla žemiausiai ir teužtrunka trumpiausiai – tai „žemas“ tamsos laikas.

Taigi vasara tarsi atstoja visą šį regimąjį pasaulį, o žiema – visą „aną“, neregimąjį pasaulį. Kitaip tariant, rudenį mes su visu savo „šiuo“ pasauliu tolydžio panyrame į „aną“, atsiduriame „aname“, tarp jo vėlių, paslapčių ir stebuklų. Visas šis laikas, visas ruduo, kai tolydžio mažėja šviesos, – visas jis yra vėlių laikas, ligi pat Kalėdų, kai iš naujo nukalta ir dangun įmesta saulė pradeda naujus metus.

”

Vasara tarsi atstoja visą šį regimąjį pasaulį, o žiema – visą „aną“, neregimąjį pasaulį. Kitaip tariant, rudenį mes su visu savo „šiuo“ pasauliu tolydžio panyrame į „aną“, atsiduriame „aname“, tarp jo vėlių, paslapčių ir stebuklų.

Man? Aš tai svajotojas, „teoretikas“. Man svarbiausia – suprasti. Ne vien protu, bet ir širdimi, visu savimi. Tai net ne mano valioje – man belieka tik arba sekti ir stebėti, kas „iš tikrųjų“ vyksta, arba mėginti nusigręžti ir užsimiršti. Vieną kartą gyvenime apsisprendžiau sekti ir stebėti, tai nuo to laiko daugiau nieko ir neveikiu. Na, kartais dar šiek tiek judinu rankas ir kojas, kol juda. Ir liežuvį – jį lengviau, nes jame sąnarių nėra.

Bet jei kojos neš, tai, žinoma, irgi per Vėlines keliausiu į kapines uždegti žvakučių.

„Mano“ kapinės Vilniuje, Rokantiškėse. Iš Antakalnio ten pirma tenka kelis kilometrus gražiomis raguvomis kopti aukštyn, paskui į pačias kapines leistis žemyn. O nuo keteros per Vėlines apačioje matyti du miestai mirgančių švieselių: vienoje pusėje – gyvųjų miestas, kitoje – mirusiųjų. Kartais sudvejoju, kuris kurių...

Temos: 6

Vėlinės

Dainius Razauskas

Kultūra

Pokalbiai

Mitologija

„Seniai matyti ir nauji veidai“

×